

3. Miftode, V., Elemente de sociologie, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984.
4. Государственно-правовые основы миграции населения в Российской Федерации, ЮНИТИ-ДАНА, М., 2006.
5. Ravenstein, E. G., The Laws of Migration. In: Journal of the Royal Statistical Society, 1885, vol. 48, pp. 167-227.
6. Sandu, D., Fluxurile de migrație în România, Ed. Academiei, 1984.
7. https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/ODG/GCM/IOM-Actionable-Commitments-RU.pdf, vizualizat pe data 20.03.2018.
8. Legea nr. 215 din 29.07.2016.
9. Moraru, V., Migrație, diasporă, dezvoltare: noi provocări și perspective, Tipografia Sirius, Chișinău, 2016.
10. Indicators of Immigrant Integration 2015. Settling, în. Paris: OECD Publishing, 2015.
11. Being young in Europe today. Luxembourg, 2015.
12. Tinerii pe piața muncii din Republica Moldova: competențe și aspirații, Chișinău, 2017, p.7.
13. www.statistica.md, Forța de muncă în Republica Moldova: ocuparea și șomajul în anul 2016.
14. <http://www.zf.ro/profesii/ati-auzit-de-generatia-neet-a-tinerilor-care-nici-nu-invata-si-nici-nu-lucreaza-14503542>.

ZIARUL „CUVÂNT MOLDOVENESC” DESPRE UNIRE ÎN ANII 1917-1918

Nicolae CIUBOTARU, dr., conf. univ.

Summary

The „Cuvânt Moldovenesc” magazine about unification of Moldovan people from Bessarabia to come back to their homeland, Romania, has been expressed by remarkable people throughout the whole domination of Czarist Empire.

During 1917-1918, just before the fall of Russian Empire the „Cuvânt Moldovenesc” promoted again the idea of unity of Moldovan people from Bessarabia with those from Romanian Kingdom.

On January 24th in 1918 in the backround article named „Ziua Unirii” the editor-in-chef Pan Halippa expressed in a simple mod clear way the aim: The Unification of Romania and Bessarabia.

In 2018, om hundred years later after the act of „Marea Unire” the same aim expressed in „Cuvânt Moldovenesc” newspaper, last an actual eall even today.

Ideea Unirii, dorința românilor basarabeni de a reveni la patria istorică România a fost exprimată de personalități proeminente în întreaga perioadă de dominație țaristă. În anii 1917 – 1918 presa românească din Basarabia a publicat numeroase articole despre emanciparea națională și trecutul istoric al acestui ținut.

În această ordine de idei, un eveniment important pentru viața națională din Basarabia l-a constituit apariția revistei „Cuvânt Moldovenesc”, cu sprijinul financiar al marelui patriot Vasile Stroescu. Programă de activitate a revistei a fost explicată în „Cuvânt înainte” din primul număr: „Socotim cuvântul moldovenesc tipărit drept unul din cele mai bune mijloace pentru deșteptarea Moldovenilor din Basarabia, care zac în întunericul neștiinței...”[9, p.176].

Din redacția publicației făceau parte Pantelimon Halippa, Nicolae Alexandri, Simeon Murafa, mai târziu au participat activ cu scrierile lor A. Mateevici, I. Pelivan, V. Harea, Gh. Năstase, I. Buzdugan, P. Cazacu, T. Bivol etc.

Revista publică „scrieri despre istoria neamului”, fragmente din literatura românească: „Cântarea României” de A. Russo, „Semănătorii” de V. Alecsandri, „Nunta Zamfirei”, de G. Coșbuc, „Miorița”, „Cântecul ginteii latine” de V. Alecsandri, M. Eminescu, A. Donici și poezii și articole scrise de autori basarabeni: Gh. Madan, P. Halippa, T. Roman, de preotul I. Friptu, de D. Ciuhureanu etc. În nr. 15 revista lansa apelul „O, vorbiți, scriți românește, Pentru Dumnezeu!”, prin versurile lui G. Sion.

Începând cu 1 ianuarie 1914 redacția revistei a început să editeze o gazetă cu aceeași denumire. Redacția sublinia că „are de împlinit marea sa sarcină de a face din cuvântul moldovenesc tipărit un instrument de luminare a gloatelor moldovenești. Oțelirea acestui instrument, împodobirea graiului moldovenesc și aducerea lui la treapta de limbă mlădioasă, frumoasă, puternică și înălțătoare, iată unul din scopurile redacției”[9, p.178].

Gazeta săptămânală „Cuvânt Moldovenesc” preciza pentru cititor că ea este o publicație „pentru Moldovenii din Basarabia și de peste Nistru, astfel fiind prima gazetă, care are ca obiectiv informarea populației române din dreapta și stânga Nistrului”.

„Cuvântul Moldovenesc” este prima publicație, care ridică „problema națională”. În articolul „Războiul european și chestiunea națională”, din 24 august 1914, a popoarelor polonez și român, autorul analizează istoria Poloniei, care a fost împărțită în trei părți de Rusia, Germania și Austria, însă năzuințele poporului polonez au rămas aceleași: „închegarea unui nou stat în vechile hotare, neatârnarea (adică independența), slobozirea graiului credinței și îndeosebi vieții naționale în lăuntru” [3, pp.1-2]. Ziarul considera că în cazul când Austro-Ungaria va fi zdrobită, ar avea de câștigat România, primind Transilvania și Bucovina „și poate și pentru altcineva”.

Cine este acest „altcineva” nu este greu de înțeles, subtextul nu poate fi altul decât doar că autorul (articolul lui nu poartă semnătură) îi are în vedere pe românii din Basarabia. Concluzia este destul de elocventă: „Dar ceea ce este obștesc la toate popoarele în chestiunile naționale este că fiecare popor tinde la neatârnare față de alte popoare și se silește să se alcătuiască într-o țară de sine stătătoare, care să aibă aceleași hotare pe care le are împrăștierea însăși a poporului aceluia” [3, pp.1-2]. Îndrăzneala redacției are și un subtext diplomatic. Se știe că în iulie 1914 Nicolai al II-lea cu întreaga sa familie a vizitat România, la Constanța, s-a întâlnit cu regele Carol I, cu viitorul rege Ferdinand și a ajuns la o înțelegere importantă cu

România cu privire la condițiile neutralității României. Apropierea ruso-română din această perioadă a influențat și a dus la o atitudine mai loială față de ziarul românesc din partea organelor de supraveghere secretă.

În bilanțul de un an, făcut de „Cuvânt Moldovenesc”, la 1 ianuarie 1915, redacția aprecia momentul apariției acestei publicații: „Hotărârea noastră a întâlnit în scurtă vreme un viu răsunet în mulțimea moldovenească din Basarabia și din Rusia întreagă. Moldovenimea, setoasă de cuvânt moldovenesc tipărit, a început să adune în jurul nostru, aducându-ne obolul ei, ca sprijin și ca răsplată pentru munca noastră, îndreptat spre luminarea norodului moldovenesc și apărarea intereselor lui de toate zilele” [4, p.1].

Activitatea acestei gazete în limba română, creșterea autorității ei printre moldoveni, articolele îndrăznețe, dar cu foarte mult, tact nu erau lăsate fără supraveghere de poliția și jandarmeria țaristă. Prin nota din 26 octombrie 1915, adresată guvernatorului Basarabiei, Comitetul de cenzură Străină din Odessa a propus ca șeful edițiilor în limba română, Gh. Madan, să cerceteze coletul poștal nr. 205, care conține broșuri în limba română, adresată redactorului ziarului „Cuvânt Moldovenesc” [1, f.1].

Guvernatorul l-a imputernicit pe acest funcționar să studieze broșurile care trebuiau restituite, fiind însoțite de aprecierile de rigoare [1, f.2]. La 26 noiembrie 1915, la Comitetul de cenzură străină, sunt întoarse coletele poștale cu broșuri, nr. 206, adresate redactorului „Cuvânt Moldovenesc” și un raport semnat de șeful edițiilor de limbă română, Gh. V. Madan [1, f.3].

O nouă banderolă cu nr. 2489, adresată aceleiași publicații, „Cuvânt Moldovenesc”, a fost dată cenzorului pe 12 noiembrie 1915. Prima notă, din decembrie 1915, cu aceleași probleme, se adresează lui Gh. Madan, însă este numit „observatorul asupra edițiilor românești venite de peste hotare” [1, ff.4-5].

La 11 decembrie 1915 au fost trimise 9 colete poștale, la 6 februarie 1916 – 8 colete, la 31 decembrie 1915 – 3 colete simple. Cu privire la coletul poștal cu nr. 278, cenzorul Gh. Madan, la 18 ianuarie 1916, sublinia că, cărțile recenzate sunt admise în circulație, cu excepția Calendarului anual Minerva, „ce se referă la insuccesele armatelor noastre și despre mitocănia (bădărănia) prizonierilor ruși luați de austrieci și germani”. Cenzura a fost efectuată conform Statutului provizoriu „Despre țenzura militară” [1, f.9]. În acest timp se observă o creștere masivă a numărului de colete venite din România la adresa redactorului „Cuvânt Moldovenesc”, la 11 ianuarie, 18 ianuarie, 5 februarie și coletele de la urmă din acest dosar poartă data de 31 martie 1916, nr. 995 [1, ff.10, 11, 13, 14].

Revoluția din 27 februarie 1917 din Rusia a condiționat schimbarea conținutului articolelor publicate în „Cuvânt Moldovenesc”. În articolul de fond „Schimbarea feliului de ocârmuire în Rusia” se anunța: „Din numărul de față veți afla că noi de-acum nu mai suntem robii stăpânirii vechi, care ani de-a rândul și-a bătut joc de țară și de noi. În chipul cel mai grozav... și cum scumpi cititori, de Domnul, ca feliul nou de ocârmuire în împărăție să fie și nouă moldovenilor spre o înnoire a vieții și spre deșteptarea din somnul de moarte, în care ne-a ținut stăpânirea veche” [5, p.1].

În timpul revoluției ruse, „Cuvântul Moldovenesc” sublinia modificarea statutului său, devenind „Gazetă națională pentru moldovenii din Basarabia și de peste Nistru” [6, pp.1, 4].

La 19 martie 1917 redactorul-editor N. Alexandri se adresa cu cuvinte, care până nu demult se rosteau doar în cercuri înguste sau în șoaptă: „Moldovenilor! Luați sama! Din toate părțile se aude unire și unire. Gândiți-vă și voi la această chemare. Uniți-vă și începeți lupta pentru căpătarea dreptului la o viață națională slobodă, potrivit cu firea și menirea neamului nostru moldovenesc” [6, p. 4].

Gazeta „Cuvânt Moldovenesc” din 2 aprilie 1917 apare cu semnătura noului redactor Pantelimon Halippa. În înștiințarea

redactorului se menționa că până în prezent de la fondarea acestui ziar, el nu avea dreptul să semneze cu numele său articolele publicate, deoarece autocrația țaristă nu-i recunoștea drepturile de cetățean din cauza că făcea parte din partidul socialiștilor revoluționari. „A fost, deci, mai cuminte să-mi ascund numele”. P. Halippa considera că sarcinile redactorului sunt deșteptarea neamului, editarea ziarului în fiecare zi, participarea la viața publică, iar în noua situație politică „să ne întocmim un partid național moldovenesc, pentru ca în rânduri strânse să lucrăm pentru înfăptuirea visurilor noastre naționale” [7, p. 1].

În articolul „La luptă în unire”, ziarul menționa următoarele: „Dacă pân acum am dus o viață de robi nevinovați ai împărăției rusești, de azi înainte sântem slobozi și ni-i îngăduit să fim ceea ce ne-a lăsat Dumnezeu – moldoveni, sau, mai bine zis – români” [7, p. 2].

Pan Halippa menționa că scopurile naționale pot fi îndeplinite prin luptă politică. „Noi trebui să dăm mână cu mână și să întocmim din toate suflete moldovenești o singură suflare – un partid național moldovenesc, care a să lupte pentru autonomia moldovenilor, adică pentru dreptul de a avea cârmuirea lor deosăbită moldovenească, de a se lumina în școlile lor moldovenești, de a se ruga lui Dumnezeu în biserica lor moldovenească, de a se judeca la județurile lor moldovenești și de a trăi după feliul și însușirile neamului moldovenesc” [7, p. 2].

„Cuvântul moldovenesc”, revista și ziarul, au folosit mijloacele naționale pentru a deștepta neamul românesc dominat de Imperiul Rus. Onisifor Ghibu, militant de vază al românilor, a scris la 27 martie 1926 despre revistă: „În caietele sale lunare, de câte 4-6 coale tipărite frumos și împodobite și cu ilustrații din viața românilor de pretutindeni, această revistă deschidea înainte moldovenilor minunata „Ladă cu comori” a geniului românesc de pretutindeni, dându-le posibilitatea de a se hrăni cu tot ceea ce un veac de-a rândul

fuseseră lipsiți și de a-și lărgi orizontul cu idei și probleme, care dau vieții un înțeles și un farmec nou”[2, p. 247].

Patrioții români organizați pe lângă „Cuvânt moldovenesc” au folosit șansa istorică de a surprinde tendințele principale ale ideologiei naționale românești din teritoriile ocupate de străini. Studenții moldoveni de la Kiev, cu ocazia zilei de Paști, i-au salutat „pe toți ostenitorii din redacția „Cuvântului Moldovenesc” ca singurii ce înfățișează de atâta vreme cu statornicie cugetul (românesc – n.a.) și ca luptători statornici pentru întărirea cugetului moldovenesc în poporul nostru, atâta vreme subjugat”. Felicitarea este semnată de Vladimir Bogos, președintele cercului studențesc moldovenesc din Kiev [7, p. 5].

P. Halippa lansează două obiective necesare în această perioadă: „Moldoveni, deșteptați-vă!” și „Moldovenilor – uniți-vă!”. Articolele publicate de „Cuvântul Moldovenesc” marchează fenomenul maturizării forțelor politice naționale din gubernia Basarabia ce exprima ideologia națiunii române în evoluție, de la restabilirea drepturilor naționale în ținut al moldovenilor la exprimarea tendinței și necesității istorice ale timpului – Unirea cu Patria istorică – România.

În articolul „Ziua Unirii” din 24 ianuarie 1918, P. Halippa scria: „Noi românii din Basarabia, care trăim răzlețiți de Moldova de la anul 1812 nu ne-am prea dat seama pân acum de trecutul nostru istoric și de visurile noastre naționale în viitor. Dar ziua de azi, ziua unirii a mamei noastre Moldova cu sora ei – Muntenia ne face să ne trezim și noi din amorțeală și să ne întrebăm: încotro mergem, pentru cine trăim, cu cine ne unim?... Pân acum noi am trăit tot pentru Rusia, uitând că suntem români, uitând că alături de noi trăiesc frați de-un nume și de un sânge...noi românii din Basarabia trebui să ne îndreptăm privirile spre țara românească în care domnește o rânduială și care prin muncă și unire vrea să ajungă și va ajunge la o stare de înflorire, de care ea este vrednică” [8, p. 4].

Stilul și forma de adresare, vocabularul folosit de ziar în articolul de fond indica direcția acestei chemări – țărănimea autohtonă, stăpânii acestor meleaguri, care fiind populația majoritară, ca și românii din Transilvania, Bucovina, Banat, Crișana și Maramureș au purtat greul rezistenței naționale prin tradiții, obiceiuri naționale, folclor, cântece și credință creștină: „Frați moldoveni! În Ziua de 24 ianuarie, când se pomenește unirea țărilor surori – Moldova cu Muntenia, să ne gândim și noi la unire – la unirea cu cea mai firească pentru noi: unirea Basarabiei cu România” [8, p. 4].

Aceste cuvinte exprimate de redactorul ziarului „Cuvânt Moldovenesc”, în același timp și de unul din întemeietorii partidului național – moldovenesc P. Halippa sunt argumentele de ordin istoric, cultural, etnic, politic și economic în favoarea unirii cu România.

Șt. Ciobanu consideră că rolul „Cuvântului Moldovenesc” în pregătirea maselor, când s-a înaintat în discuție problema națională, „a fost covârșitor”. Această publicație a jucat un rol important în mișcarea națională din ținut, care a avut o contribuție decisivă în realizarea Unirii Basarabiei cu România prin actul istoric din 27 martie 1918 [9, pp. 138-139].

În anul centenarului Marii Uniri, 1918 – 2018, obiectivul expus de ziarul „Cuvânt Moldovenesc” este și rămâne o chemare de o mare actualitate până în zilele de astăzi.

Bibliografie

1. A.N.R.M., F. 2, inv. 1, d. 9570, Mf.
2. *Basarabia Română, Antologie*. Ediție îngrijită, note și comentarii de Florin Rotaru, Editura Semne, București, 1996.
3. *Cuvânt Moldovenesc*, 24 august, 1914.
4. *Cuvânt Moldovenesc*, 1 ianuarie, 1915.
5. *Cuvânt Moldovenesc*, 8 martie, 1917.
6. *Cuvânt Moldovenesc*, 19 martie 1917.
7. *Cuvânt Moldovenesc*, 2 aprilie, 1917.
8. *Cuvânt Moldovenesc*, 24 ianuarie, 1918.

9. *Suferințele Basarabiei și răpirile rusești, Antologie*, Editura Semne, București, 1996.

VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEII ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ (SEC. XVI-XVII)

Silvia CHICU, dr., conf. univ.

Summary

In this article, based on different historical sources, the author makes an analysis of the problem of violence against women in the Romanian society of the XVI-XVII century. The violence against women was part of everyday life in the Romanian medieval society. This study identifies the factors that favored the violence against women.

The conclusion of the author is that the political rivalry among the social elite lead to the fact that women from the families of the opposition were being punished using different methods: from economic violence to sexual abuse. In the private life, women were being subjected to physical, psychological, emotional, economical and sexual abuse.

The codes of laws reinforced the position the man within his family and gave him the freedom to control it. The church, the law, but also the tradition accepted the violence against women as a method of control and discipline.

Violența face parte din caracteristicile Evului Mediu. Mentalitatea medievală o accepta. Violența era exercitată de cel mai puternic fie acesta, Domn, sau soț, în raport cu cel mai slab. Violența împotriva femeilor a fost și este determinată de relațiile de putere inegale dintre bărbați și femei. Dependența economică, socială și politică a femeilor, creau și creează condiții favorabile pentru aplicarea actelor violente împotriva femeilor.

În societatea medievală femeia a căzut victimă a actelor violente atât în societate cât și familie. În cele ce urmează mă voi referi la comportamentul violent al bărbaților împotriva femeilor în societatea românească în sec. XVI-XVII. Problema dată, pe cât este